

"Ezt az írást, pár éve, napi részletekben közölte a [Nagyvárad Bihari Napló](#) /napilap/...hálám kifejezése is, egy elhallgattatott, igazi paptanár rejtett neveléséből. E nevelés gyümölcseit gyakran megélem. Míg élek hálával tartozom érte". (Márton István, Nagyvárad)

Mondtál egy Miatyánkot értük?

A szó szoros értelmében szerencsém volt egyik ilyen üldözött atyát megismernem... Ugyan, a börtönben nem halt meg, de a poklok poklát végigjárta...! Ma, amikor már nyíltan katolikus templomainkban is közétesszük a kommunizmus gyehennájában mártírrá kínozott boldoggá avatott Bogdánffy Szilárd vértanú püspökünket, kevés szó esik azokról, akik hasonló módon szenvedtek... [Tauszik Herman Alajos](#) volt ő, röviden Lojzi bácsi, Premontrei kanonok, iskolaigazgató. A világhírű National Geographic tudományos magazin hozott össze. Még 1967-ben.

Akkoriban a Székesegyház ének – és zenekarával Handel Halleluját próbáltuk a Premontrei templomban...

Litánia vége.

A templom fényei gyorsacskán kialudtak, csupán a kóruson, egy huszonötös izzó riasztotta az egyre erőszakosabbá váló rejtelmes sötétséget. Hirtelen, kitárul a kórusbejáró, s kopott, erősen foltos lódenében megjelent Tauszik atya, az egykori iskolaigazgató. „Lóden-showjában” följánlotta segítségét, hogy elfogadhatóbban megvilágítsuk a kórust. Bíró László karmesterünket arra kérte, menjen vele, a próbánkhoz lámpákat kölcsönöz.

Próba után, a segítségül kapott világító eszközöket visszavittük. Ekkor, íróasztalán fedeztem fel a már említett National Geographicot. Elmondtam az öregúrnak, évekkel ezelőtt, apám Amerikából pár számot kapott, de már nem jár. „Vidd el fiam, mutasd meg apádnak” – ajánlotta -, ma is fülemben. Itt kell megjegyeznem, azokban a sötét kommunista években, tudományos fény volt ez a havonta beérkező amerikai magazin. Így, megegyeztünk, minden hónapban bemegyek hozzá az érkező számért... Letartóztatásáig így is történt!

A látszat csal.

Amennyire számomra egy kemény rideg, kinézetre taszító tanárnak nézett ki, annyira csalatkoztam feltételezéseimben. Az odavetett látszatról - esetében igazolódott a bölcs, objektív már említett mondás... Valójában, lassan, havi egyszeri találkozásaim alkalmával kezdtem igazán kiismerni... Egy kiválón felkészült premontrei, magyar patrióta katolikus paptanár képe rajzolódott elém. Akinek, igen sok ismerőse volt, főleg hozzá hű diákjai, s azok hozzátartozói. Szerte a nagyvilágban. Közben, Kolozsvárra a Magyar Operához kerülvén (1968), nála tett havi látogatásaim igencsak megritkultak.

Egyszer, egy éjszaka történt.

Kolozsvári szálláshelyemen édesanyám jelenik meg. Elmondja, otthon a szekuritaté keresett. A paptanár miatt. Reakcióként, szívem a torkomban dobogott. Minő érdekes, Kolozsváron, nem kerestek. Máig nem értem, miért nem. Lehet, ritka vendég voltam a rendházban, így engem a lehallgató és a szomszédban tartózkodó szekus-spion nem látta értelmét ezen ügy bevonásába. Hétvégén stoppal, hazautaztam. A már réges-régen nálam lévő amerikai magazinnal. „Egész úton hazafelé” - az ügyön gondolkodtam. Tudtam, ha szekus markába kerülnék, engem nincs mivel vádolni, mert csupán a tudományos lapért járok hozzá, nincsenek

takargatni valóim. Államellenes tettet nem csináltam, ő sem tett, így kellő bátorsággal elhatároztam, felkeresem az atyát, elmondom, vigyázzon, mert szimatolnak... Utána!

Hideg, késő téli idő volt. A templom csigalépcsőjén fel. A rideg, hosszú, lomtól dús galériai folyosóján át, végre bejutottam egy szintén bútorokkal zsúfolt előtérbe, majd onnét duplaajtóján keresztül, végre a rendi szobájába. Oda, ahol éppen tartózkodott. Reggel lévén, fél térden, begyűjtáshoz készülődött. Háború előtti viseletes kabát volt rajta, fején svájci sapka. Elmondtam a történeteket. A rádió bekapcsolása után azt mondta, már többen jelezték, figyeli a szeku. Telefonját, lakását lehallgatják. Nagyon rosszkedvű volt. Azt állította még, valaki énrám vallotta, azt mondtam volna: „Jaj de utálok a kommunistákat” A szívem ismét a torkomban! Niagarányi emlékeimben olimpiai sebességgel kezdtem keresgélni, mikor is mondtam volna mások előtt ilyesmit. Mert való igaz, sosem rajongtam eszméjükért. Igaz ez az állítás, utáltam a marxizmus-leninizmust, az egyházüldöző szovjet típusú csizmát. Szüleim okán, volt is miért... Nekem, a barátom, minden Szabad Európa volt, egyszóval a Nyugat.

Feszült, lehangoló környezetét, feszültségét látva, hamar elbúcsúztunk. Nyomasztó gondolataim voltak, talán még engem is kihallgatnak... Az atya, még annyit ugyan említett, arra gyanakszik, Bécsből, rendtársa finanszírozza a veszélyeztetett szilárdságú két tornyot összekötő vasbetonkoszorú beépítését... „Úgy tüntetik fel, mintha pénzért kémkednék az ottani segélyszervezetnek, implicite a kapitalista Nyugatnak. Erre igyekeznek terelni a témát - feltett sunyi kérdéseiken keresztül... Bukarestbe is ezért rángattak.” – mondta. Majd, nagyon rossz előérzettel búcsúztam. Csigalépcsőjéig kísért, ahol még mindég hallani lehetett a nem véletlenül felerősített rádióját. Kezet se fogott velem... Talán félt volna tőlem? Esetleg óvott, nehogy ártson nekem? Nem tudom. Erről sosem kérdeztem.
(Folytatása következik...)

MÁSODIK RÉSZ

HARMADIK RÉSZ

NEGYEDIK RÉSZ

A mellékelt csoportképen (1984-ből) **jobbról balra:** Tauszik H. Alajos, premontrei tanár úr, a mellette lévő nevére már nem emlékszem, a harmadik úr, nem más, mint Mezei Béla, egykori nagyváradi premontrei diák, cannesi lakos, dél-afrikai aranybánya tulajdonos, Charles de Gaulle egykori közeli tisztje a II. Világháborúban, Afrikában. Mellette Reidner Gyula, nagybátyám, egykori premontrei diák. / Tudtommal, a képen lévőkből már csak a narancssárga inges úr él/

Szerző: *Márton István*, Nagyvárad

2014. október